ERMENİSTAN'DA SEÇİM SONRASI ANAYASA DEĞİŞİKLİĞİ VE HUKUKİ GÖRÜNÜM

Selenay Erva YALÇIN

Analist

Analiz No : 2026 / 28

16.06.2026

Bilindiği üzere Ermenistanda seçimler tamamlanmış ve Paşinyan oy verenlerin neredeyse yarısını kapsayacak bir zaferle seçimden ayrılmıştır. Paşinyanın elde ettiği %49,8lik oy, Sivil Sözleşme Partisine 105 koltukluk parlamentodan toplam 64 koltuk kazandırmıştır.[1] Hal böyleyken seçimi kazanmasının en büyük sebeplerinden biri olan ve son zamanlarda Ermenistanın refah ve istikrarını gözle görülür derecede onaran barış antlaşması süreci ve nihayete ermesinin son şartı olan anayasa değişikliği tekrar gündeme gelmiştir.

Ermenistan Anayasasının 202. maddesi anayasada yapılacak değişikliklerin tabi olduğu usulü düzenlemektedir. İlgili madde gereğince anayasanın belirli bölümlerinde yapılacak değişiklik önce 2/3 parlamento yeter sayısına daha sonra da referanduma gidilmesi şartlarına bağlıdır. 202. maddenin ikinci fıkrasında ise ilk fıkrada özellikle bahsedilmeyen maddeler için zorunlu bir referandum şartı olmadan yalnızca parlamentonun 2/3ü yeter sayısı ile değişiklik yapılabileceği öngörülmüştür. İlgili maddenin üçüncü fıkrası, ikinci fıkrada bahsi geçen usul ile değişiklik yapılamaması durumunda parlamento vekillerinin 3/5i yeter sayısı ile söz konusu değişiklik hakkında referanduma gidilebileceğini karara bağlamıştır.[2]

Anayasanın 202. maddesinde bahsi geçen usuller, metnin lafzından anlaşıldığı üzere maddeler (article, Հոդված) için geçerlidir. Ermenistan Anayasasının önsöz (preamble) kısmının bir madde olarak değerlendirilip değerlendirilemeyeceği ise tartışmalıdır.[3] Ermenistanın Cumhurbaşkanlığı resmi sitesinde güncel olarak gösterilen 2015 Anayasası önsöz kısmını Madde 1 olarak adlandırmakta ve bu yolla iki tane birinci madde olduğu izlenimi vermektedir.[4] Bununla birlikte Anayasa Mahkemesinin sitesinde yer verilen dört anayasada da (1995, 2005, 2015 ve 2020 olmak üzere) benzer bir ibareye rastlamak mümkün değildir.[5] Bir hukuki metinde iki tane birinci madde olamayacağı durumu ise izahtan varestedir.

Anayasa Mahkemesinin 29 Nisan 2021 tarihli ve 1590 sayılı kararı önsöz kısmının

değiştirilemeyecek maddeler arasında yer aldığını vurgulamaktadır.[6] Bununla birlikte değiştirilemeyen maddeleri düzenleyen Anayasanın 203. maddesi tahdidi olduğu anlaşılacak şekilde yalnızca 1, 2, 3 ve 203. maddelerin değiştirilemeyeceğini belirtmektedir.[7] Anayasa Mahkemesinin, önsöz kısmının değiştirilemeyeceği yönünde verdiği karar, tahdidi olarak sayılan maddelerin dışına çıkmakta ve bu yolla politik veçhesi baskın bir anayasal yorum sorunu yaratmaktadır. Bu yorumun kaynağının anayasanın sistematiği ve Ermenistanın politik çizgisinin başat bir hukuki metne yansıtılması olarak düşünüldüğü halde günümüzde bölge ülkelerinin ilişkileri ve barış antlaşması süreci göz önünde bulundurulduğunda hukuken olmasa da fiilen meşruiyetten uzak bir izlenim verdiği söylenebilir.

Anayasanın önsöz kısmında Bağımsızlık Bildirgesine yapılan eleştiri, uluslararası hukukça tanınan Azerbaycan topraklarının Ermenistanın bir parçası olduğu iddiasına dayanmaktadır.[8] Söz konusu iddianın bertarafı ve tarafların ikili ilişkilerinin, özellikle de gelinen noktada barış antlaşması sürecinin nihayete ermesi bakımından anayasa değişikliğinin gerçekleştirilmesi yeni bir istek değildir. Barış sürecinin ilk adımlarının atıldığı İkinci Karabağ Savaşı sonrasında verilen ilgili Anayasa Mahkemesi kararının ise anayasa değişikliğine giden hukuki yolların kapatılmasına hizmet ettiği açıktır.

Anayasa Mahkemesinin 26 Eylül 2024 tarihli ve 1749 sayılı kararında ise sınır değişikliklerinin Anayasaya aykırılık teşkil etmediği ifade edilmiştir. Bununla birlikte ilgili kararda yukarıda bahsi geçen 1590 sayılı karara da atıf yapılmıştır. Bu yolla Anayasa Mahkemesi önsöz kısmının Anayasanın çekirdeğini oluşturduğunu, değiştirilemeyen maddeleri düzenleyen 203. maddenin yalnızca lafzi yorumlanmaması gerektiğini ve korunması gereken değerlere yönelik olduğunu ikrar etmiştir.[9] Yani barış antlaşması sürecinin önemli bir ayağını oluşturan ve hukuken tanınan sınırların belirlenmesini konu edinen önemli bir kararda dahi Anayasa Mahkemesi politik duruşunu değiştirmemiş ve 2021 ile 2024 koşullarını aynı değerlendirerek kararında ısrarcı olmuştur.

Ermenistan için anayasa değişikliği sorunu günümüzde Paşinyanın seçimler sonucunda 64 koltuk kazanmasının oluşturduğu ve 2/3lük yeter sayısının sağlanamamasından kaynaklanan temel bir hukuki engelden ibaret değildir. Bu engelin arkasında devletin siyasi ve hukuki temel organlarının sahip olduğu görüşler aşılması güç bir duvar oluşturmaktadır. Yani Anayasa Mahkemesine göre önsöz kısmı halihazırda değiştirilemez maddeler arasındadır, şayet bu yorumun absürt bir genişliğe sahip olduğu ve tahdidi sayılan maddelerin dışına çıktığından bahisle geçerli olmadığı söylenirse 202. maddenin lafzında maddelerden bahsedilmesi sebebiyle önsöz kısmının bir madde sayılıp sayılmadığı sorunu ortaya çıkmaktadır. Eğer önsöz kısmı bir madde olarak değerlendirilmez ise, bu sefer 202. maddede öngörülen yeter sayılarının bir anlamı kalmayacak ve hukuki olarak önsözün değiştirilmesi için özel bir yeter sayısı bulunamayacaktır. Eğer önsöz bir madde olarak değerlendirilir ise, 202. maddenin birinci fıkrasında sayılan, özellikle referandum ve 2/3 vekil şartı bulunan maddelerden olmadığı için, üçüncü fıkra gereği ikinci fıkradaki kabul yeter sayısının (2/3) sağlanamadığı hallerde 3/5 vekil ile halk oylamasına gidilebilecektir.[10] Parlamentoda 105 koltuk bulunmasından, Sivil Sözleşme Partisinin bu koltukların 64üne sahip olmasından ve 3/5 yeter sayısının 63 vekile tekabül etmesinden bahisle anayasa değişiklinin referanduma gitmesi hukuken mümkün görünmektedir.

Görüldüğü üzere anayasa değişikliği ve önsöz kısmının niteliği hakkında birçok hukuki soru işareti ve yorum farklılığı bulunmaktadır. Söz konusu yorum farklılıkların tamamı başka hukuki yolların işletilmesini gerektirmekte, bu sebeple değişiklik hususunda büyük bir bilinmezliğe yol açmaktadır. Paşinyanın ve diğer yetkililerin değişiklik hakkında uzun zamandır sahip olduğu olumlu tavrın bu bilinmezlikleri ortadan kaldırmadığı bir gerçektir. Barış antlaşmasının nihayete erdirilmesi bakımından başat olan ilgili değişiklik seçimlerden sonra dahi açıklamaya muhtaç haldedir.

Sonuç olarak, barış antlaşmasının imzalanmaya en yakın olduğu günümüz koşullarında Bağımsızlık Bildirgesinin Ermenistan Anayasasının çekirdeğini oluşturduğu ve sistematiğin temelinde yer aldığını söylemek doğru olmayacaktır. Bağımsızlık Bildirgesi muhtevası sebebiyle antlaşmanın ulaşmaya çalıştığı barış, refah ve istikrar halinin tam karşısında konumlanmaktadır. Dolayısıyla anayasa ve değişiklik hakkında yapılacak yorumların ve izlenecek hukuki prosedürün de konjonktüre uygun bir sonuca çıkması önem taşımaktadır. Bu sebeple ortadaki hukuki belirsizliğin giderilmesi ve bir an önce bu konunun antlaşmanın imzalanmasına yol açacak şekilde halledilmesi günümüzde her zamankinden daha önemli görünmektedir.

**Görsel: Asbarez*

[1] Tuğçe Tecimer, Ermenistanda 7 Haziran Seçimleri: Siyasi Süreklilik ve Bölgesel Dönüşüm, *AVİM*, 8 Haziran 2026, https://avim.org.tr/tr/Analiz/ERMENISTAN-DA-7-HAZIRAN-SECIMLERI-SIYASI-SUREKLILIK-VE-BOLGESEL-DONUSUM.

[2] Ermenistan Cumhuriyeti Anayasası, m. 202, (22 Haziran 2020 değişiklikleri ile).

[3] Aksi yöndeki bir örnek olarak Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının anayasa değişikliklerini düzenleyen 175. maddesi lafzen anayasa "maddelerinin" değil, anayasanın değiştirilme usulünü düzenlemektedir: *Anayasanın değiştirilmesi hakkındaki tekliflerin görüşülmesi ve kabulü, bu maddedeki kayıtlar dışında, kanunların görüşülmesi ve kabulü hakkındaki hükümlere tabidir.* örneğinde olduğu gibi.

[4] Ermenistan Cumhuriyeti Anayasası, (6 Aralık 2015 değişiklikleri ile), https://www.president.am/en/constitution-2015/.

[5] Ermenistan Cumhuriyeti Anayasası, https://concourt.am/en/normative-legal-bases/constitution-of-ra/sahmanadrowt-yown-2020-t-vakani-hownisi-22-in-azgayin-zhoghovi-koghmits-endownvats-p-op-okhowt-yownnerov.

[6] Ermenistan Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi, Karar No. SDV-1590, 29 Nisan 2021.

[7] Ermenistan Cumhuriyeti Anayasası, m. 203, (22 Haziran 2020 değişiklikleri ile).

[8] Armenian Declaration of Independence, *The Government of the Republic of Armenia,* https://www.gov.am/en/independence.

[9] Ermenistan Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi, Karar No. DCC-1749, 26 Eylül 2024.

[10] 202. madde hükmü kıyasen önsöze uygulandığında da aynı sonuç ortaya çıkmaktadır.

Yazar Hakkında :

Selenay Erva YALÇIN, 2020 yılında başladığı Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesinden 2024 yılında mezun oldu. 2023 yılının Aralık ayında Avrasya İncelemeleri Merkezinin (AVİM) uygulamalı eğitim programını tamamladı. Ocak 2024 □□□ AVİM □□□ misafir araştırmacı olarak çalışmaya başlayan Yalçın, Mart 2025 itibariyle analist olarak görevine devam etmektedir. Halihazırda Hacettepe Üniversitesi Kamu Hukukunda yüksek lisansına devam eden Yalçın, AVİM □□□ soykırım hukuku ve Türk-Ermeni ilişkileri alanında çalışmalar yapmaktadır.

Atıfta bulunmak için: YALÇIN, Selenay Erva. 2026. "ERMENİSTAN'DA SEÇİM SONRASI ANAYASA DEĞİŞİKLİĞİ VE HUKUKİ GÖRÜNÜM." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Analiz No.2026 / 28. Haziran 16. Erişim Kasım 22, 2026. https://www.avim.org.tr/tr/Analiz/ERMENISTAN-DA-SECIM-SONRASI-ANAYASA-DEGISIKLIGI-VE-HUKUKI-GORUNUM

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26

@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır